

የገጠር ጫጉላ ብር አምባር

ፀሐፊ- ጌታ በለጠ ደበበ

.....

ወቅቱ ጎዳር ነው። ቦታው እነብሴ ሳር፣ ምድር ወረዳ፣ 016 ቀበሌ "ጉመር" የተባለች ጎጥ ውስጥ። ወይዘሮ አሰለፈች በጠዋቱ ተነስታ የግብር ውሃ መውጫዋን ይዛ ወደጓሮ ደርሳ ብትመለስም ባለቤቷ አቶ ከበደ ከመኝታቸው አልተነሱም። "ምነው አንቱ ደግሞ! ይነሱ እንጅ፣ ስንት መንገድ አስቀምጦ መተኛት ምን ይይሉታል" አለች ወይዘሮ አሰለፈች። አቶ ከበደ በሽንሽቦ ቀሚስ ውስጥ "ሞንደል" የሚለውን የባለቤታቸውን ዳሌ በአይናቸው እየገረመው "ረፈደ እንዴ መዳዩ?" አሏት። መዳዩ የአሰለፈች የቤት ውስጥ መጠሪያ ነው።

አቶ ከበደ በሚስታቸው ቀስቃሽነት ተነስተው አልቤን መሳሪያቸውን መጠራረግ ጀመሩ። ወትሮውንም ጎዳና ሲያስቡ አልቤናቸውን ጠርገው እና አሰናድተው ለጉዞ ማዘጋጀት ይወዳሉ። ቡና ተፈልቶ፣ ማዕድ ቀርቦ ተበልቶ ባልና ሚስት ረዥሙን ጉዞ ጀመሩ። የጉዞው ዓላማ አንድ ብቻ ሆኖ ለተፈጠረው ወንድ ልጃቸው ሚስት ልመና ነው። ቦታው ደግሞ ይደግ ማርያም። ከጉመር አቦ ይደግ ማርያም በእግር ከ5 ሰዓት በላይ ይወስዳል። መኪና ይቅርና የተስተካከለ መንገድ ቅንጦት ነው። ጉዞው በእግር ነው። On foot የሚሉት ፈረንጆች።

የጉመርን ዳገት ጨርሰው አፋፉ ሲወጡ ወይዘሮ አሰለፈች ቁልቁል እየተመለከተች "አቦዬ በሰላም መልሰህ ለቤታችን አብቃን አደራህን" ስትል ለምትወደው የአቡነ ገብረ መንፈስ

ቅዱስ ታቦት አደራዋን ሰጠች። የአቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስ ቤተክርስቲያን ከመርጡለማርያም ከተማ በግምት በ 30 ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ የሚገኝ ጥንታዊ ቤተክርስቲያን ነው። የተመሰረተው በ1560 ዓ/ም ሲሆን ቤተክርስቲያኑ ያረፈው ዙሪያውን በገደል የተከበበች መንደር ውስጥ ነው። ገደሉን አልፎ ቤተ ክርስቲያኑ ቅጥር ግቢ ውስጥ ሲደርሱ ውበቱ ማራኪ ነው። ድድሆ፣ ዋጫ፣ ድግጣ፣ጉፊያ እና ሌሎችም የበርሃ ዛፊች ለቤተክርስቲያኑ ግቢ ውበት የራሳቸውን አስተዋጽኦ አድርገዋል።

አቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስ ግብፃዊ መሆናቸውን፣ በወላጆቻቸው ማለትም ስምኦንና አቅሌፅያ ብርቱ ልመና ተፀንሰው በታህሳስ 29 ቀን 829 ዓ/ም በግብፅ ምድር መወለዳቸውን ባታውቅም አሰለፈች ለአቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስ ታቦት ልዩ ክብር አላት። አዎ! አቶ ከበደም ቢሆኑ አቡነ ገብረ መንፈስ ቅዱስ "ወደ ኢትዮጵያ ሂድና ባንተ ምክንያት ብዙ ሰዎች ይድናሉ" ተብለው ከግብፅ ሃገር ወደ ኢትዮጵያ መምጣታቸውን ባያውቁም "አቡዬን" በብርቱ ያምናሉ። ባሻጩ! የገጠሩ ማህበረሰብ ሐይማኖታዊ እውቀቱ ባይኖረውም ዕምነቱ ብርቱ ነው። ከእውቀት የሚገኘው ምድራዊ በረከት ባይናቅም ብርቱ ዕምነትን የመሰለ ነገር የለም። እኛ አለን እንጅ ከሁለቱም የራቅን ከንቱ ፍጡራን።

ወይዘሮ አሰለፈች አልቤን መሳሪያውን በትክኻው አድርጎ ከሚንጎባለለው ባሏ እኩል ለመራመድ ዳቦቆሎ የሞላው፣ ስንደዶ እና አክርማ ተጣምረው በልዩ ዲዛይን የተሰራ አገልግሏል። በጀርባዋ፣ ጠርሙስ አረቂዋን በቀኝ እጇ ይዛ ትገሰግሳለች። አሁን ተንታ ማርያም ደርሰዋል። ጥንታዊቷ ተንታ ማርያም ቤተክርስቲያን ለዋናው መንገድ ጀርባዋን ሰጥታለች። ከቤተ ክርስቲያና ጀርባ በ1ኪሎ ሜትር ርቀት ላይ ድንጋይ እና እንጨት ያለበት መሳለሚያ አለ። ባልና ሚስት ፊታቸውን ወደ ቤተክርስቲያና አዙረው ማርያምን ተሳለሙ። አሰለፈች ከታች ይዛው የነበረውን አንድ ደረቅ እንጨት መሳለሚያው ላይ አስቀመጠች።

ባሻጩ! መሳለሚያ ላይ ስለሚቀመጥ እንጨት ትቂት ላውጋህ። በልጅነታችን ከብት ጥበቃ ውለን፣ ማታ እንጨት ተሸክመን ስንመለስ ከያዝነው ሸክም እንጨት ላይ ቢያንስ አንድ

አስረኛውን መሳለሚያው ላይ እናስቀምጣለን። ይኼ ህግ ነው። ያልተፃፈ ህግ። በልጅነታችን እንጨቱን ለማርያም የሰጠናት ይመስለን ነበር። እንጨቱ ለመነኮሳት የሰንበቴ ቂጣ መጋገሪያ መሆኑን ያወቅሁት አድጌ ነው። ልጅነት መልካም ነበር።

ባልና ሚስት ጉዟቸውን ቀጥለዋል። ተንታ የተባለውን ጎጥ ጨርሰው አምኝ አፋፍ እስከሚደርሱ ለጥ ያለሜዳ ነው። አልፎ አልፎ " ሽው" የሚለው ነፋሻማ አየር ለደከመ ጉልበት ብርታት ይሆናል። የሚያማምሩ ቆርቆሮ ቤቶች በባህርዛፍ ተከበዋል። አሁን አምኝ አፋፍ ደርሰዋል። ቁልቁል ገደሉን ላየው ሰው ተስፋ ያስቆርጣል። እግራቸው እንደነገሩ ከተቀመጠው ድንጋይ ጋር ግብግብ እየገጠመ ጉዞውን ተያያዙት። ድካም ከተቀላቀለበት ጉዞ በኋላ አምኝ ማርያም ደረሱ። አምኝ ማርያም ጥንታዊ ቤተክርስቲያን ስትሆን የተመሰረተችው በ867 ዓ/ም ነው። የቤተክርስቲያኗ ቅርፅ ክብ ሆኖ በድንጋይ እና በጥርብ እንጨት ውብ ሆኗ ተሰርታለች። አረንጓዴ ተክሎች አካባቢውን አስውበውታል። ትቂት ደቂቃ እረፍት አድርገው ጉዞ ሲጀምሩ የመኸር ቁረን ያጠገባቸው ሁለት ኮርማ በሬዎች ገጥመዋል። አቶ ከበደ "ፋላው ደግ ነው፤ ሙሽሮች ትዳራቸው ያማረና ጥጋብ የተሞላበት ይሆናል" አለ ያዬውን ክስተት ወደ በበጎ እየተረጎመ።

የሚገርምና የሚያስደንቅ መልክዓ ምድር እያቆራረጡ ሸትፊት ሚካኤል ደረሱ። መንገዳቸው ከቤተ ክርስቲያኑ የሚርቅ ቢሆንም አሻግረው ወደ ታቦቱ ዙረው ተሳልመው ግራ ቀኝ በገደል በተከበበች ቀጭን መንገድ እየገሰገሱ ይደግ ማርያም ደረሱ። ድግስ ተቀበላቸው። ጠላ በብርጭቆ እና በቀንድ ዋንጫ ተሞልቶ፤ እንጀራው በሞሰብ ቢቀርብም የመጡበትን ጉዳይ ይሁንታ ሳያገኙ እህል -ውሃ እንደማይቀምሱ ተናገሩ። የሚስት ወገን ፍቃዱን ሰጠ። እነ አቶ ከበደ ጉልበት ስመው ተቀመጡ። እህል-ውሃው በየዓይነቱ ቀረበ። ተመገቡ። የጋብቻው ቀን እና የትምንም (ፍጥጥም) ቀን ተወሰነ። ትምንምን (ፍጥጥም) ከጋብቻው ቀን በፊት በሁለቱም ተጋቢዎች ቤተሰብ ዘንድ የሚሰናዳ አነስተኛ ድግስ ነው። ዓላማው የተጋቢዎችን ቤተሰቦች የበለጠ ማቀራረብ ነው። ሁሉም ወቅቱን እየጠበቀ ሆነ። የብቅል ሰበራ ሥርዓቱ በሁለቱም ወገን ተከወነ።

የሰርጉ ዋዜማ በልዩ ልዩ ክንዋኔዎች ደምቋል። ሽምብራ እና ገብስ የተባሉ የሰብል ውጤቶች በሰፊው ተቆሉ። ዳሱ አምሮ ተሰራ። ዳስ ለሙሽሮች የንግስና ምልክት ነው። ሁሉ ነገር ተዘጋጅቷል። በጉጉት የሚጠበቀው ሠርግ ዕለት ደረሰ። አንዱ የደገሰውን ሌማት

(ማዕድ) ይበሉለት ዘንድ ሰዎችን ይጎትታል። ሌሎች ሴቶች አግድም አምሮ በተሰራው ዳስ ወስጥ ወጥ ይሰራሉ። ወጣቶች ከሳር እና እርጥብ እንጨት የተዋቀረች የሙሽራ ጫጉላ ለመስራት ይጣደፋሉ። የሙሽራ ዕናት ወገቧን አስራ ወዲያ ወዲህ ትላለች።

በሴቲቱም በኩል በቂ ዝግጅት ተደርጓል። ያልባለቁ ልጃገረዶች ተመርጠው ሙሽራይቱን የማስዋብ ስራ ላይ ተጠምደዋል። ያልባለቁ ማለት የጭናቸውን ስርቻ ወንድ የማያውቀው ማለት ነው። ሌሎቹ ሴቶች ካላቸው ልምድ ሳይሰስቱ ያካፍላሉ። አቤት! ድባብ! ልዩ ነው። አንዱ ሽቶውን ፤ ሌላዋ ኩሉን በመኳል ይጣደፋሉ። የእግር አልቦው፣ የእጅ አምባሩ፣ የራስ ባውንድ፣ የአንገት ዶቃና ድሪው የሙሽሪትን ውበት በእጅጉ ጨምሮታል። በሴት በኩል ዝግጅቱ አልቆ የባልን መምጣት ሙሽራይቱ በጭንቀት፣ ሌላው ህዝብ በጉጉት ይጠብቃል።

በወንድ በኩል 11 ሚዜዎች እና ብዙ ሰርገኞች በጥንቃቄ ተመርጠው ዝግጅታቸውን አጠናቅቀዋል። ባሻጭ! የሚዜዎች ቁጥር 11 መሆን ድንገተኛ አጋጣሚ አይደለም። 11 ሚዜዎች ከሙሽራው ጋር 12 ሆነው በአስራ ሁለት ወሮችን ፅዋ ማህበር መስርተው በተራ የሚጠጡበትን ክዋኔ ለማመልከት ነው።

ሙሽራው በተመረጡት ሚዜዎች እና ሰርገኞች ታጅቦ የህይወት ጉዞ ተጋሪውን ለማምጣት ያንን ረዥም መንገድ ጀምሯል። እንደተራራ የተቆለለ፣ በሩቅ ሲያዩት የሚያስደንቅ፣ ሲቀርቡት የሚያስፈራ ገደል የበዛበት መንገድ። ይገርማል! አካባቢው እና መንግስት የሚተዋወቁት ግብር በመሰብሰብ ሂደት ብቻ ነው። ከምንም በላይ ህዝቡ ያሳዝናል። ጤና ጣቢያ፣ ሆስፒታል፣ መንገድ፣ መብራት እና ውሃ የሚባሉ መሰረተ ልማቶችን አያውቃቸውም። እርግጥ ነው ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ይዶግ ማርያም እስከ 8ኛ ክፍል ትምህርት ቤት ተሰርቶላቸዋል። ይኼ የሚመሰገን ነው። አንድ እናት የከፋ ምጥ ቢያጋጥማት ከእማሆይ ላቀች ውጭ የሚደርስላት ሃኪም የለም። እማሆይ ላቀች በይዶግ ማርያም የታወቁ የባህል አዋላጅ ናቸው። አርሶ መጋቢው ህዝባችን በዚህ ዘመን ጨለማን የሚከላከለው ሜንዞ እና ናፍታ ተጋግዘው በሚሰጡት ብርሃን ብቻ ነው። የተስተካከለ መንገድ ባለመኖሩ እናቶች እና ህፃናት እግራቸውን ብቻ ሳይሆን እጃቸውን ለጉዞ ይጠቀሙበታል። በእኛ ዘመን ገደል እየቧጠጡ ህይወታቸውን የሚገፉ የማህበረሰብ ክፍሎች ማዬት ያሳቅቃል። ግን እውነት ነው። ይኼ በወገኖቹ የሆነ ነው።

ባሻጭ! ወደ ሙሽሮች እንመለስ አይደል? ሙሽሮችማ ከቃጣ- ቃጣ ተረማምደው፤ ከድንጋይ - ድንጋይ ዘለው፤ ቁልቁለቱን ወርደው፤ አቀባቱን ዘልቀው ከሙሽሪት መንደር ደርሰዋል። በበረሃ ዛፎች የተከበበች የይዶግ ማርያም ውብ ቤተክርስቲያን በቅርብ ርቀት እየተመለከቱ አንድ ትልቅ የዝግባ ዛፍ ስር አርፈዋል። ይዶግ ማርያም እጅግ ጥንታዊ ቤተክርስቲያን ስትሆን የተመሰረተችው በ676 ዓ/ም ነው። አንዳንዶች የድድሆ ቅጠል በመቁረጥ አቧራ የጠገበ እግራቸውን ለማራገፍ ይታገላሉ። ሌሎች የጭጭ እንጨት በመቁረጥ አቧራ ከጥርስ ልማትም ጋር ተባብረው ያወየቡትን ጥርስ ይቦርሻሉ። ሽማግሌዎች ስለማሸላው ቁረን፤ ሆዳቸውን ለመሙላት ከማሸላ አገዳ እግር ጋር ስለሚታገሉ እንስሳት መክሳት እና መወፈር ያወራሉ። ቦታውን አይተውት የማያውቁት አንዳንድ ጉብኦች ደግሞ በቅርብ ርቀት የሚታዩውን አምኃራ ሳይንት የዓባይን ወንዝ አሻግረው ይመለከታሉ። ባቸታ፤ አህየ፤ ድንቻ፤ ቆተት የተባሉ የአምኃራ ሳይንት ክፍሎች ከይዶግ ማርያም ምንም ያኽል አይርቁም። በመሐላቸው ታላቁ የዓባይ ወንዝ ይገማሸራል።

ይኸ በእንዲህ እንዳለ ከሰርጉ ቤት የተላከ አንድ ጎልማሳ ወደ ተዘጋጀላቸው ቦታ ይገቡ ዘንድ አበሰራቸው። ግሩም የሆነ አቀባበል ጠበቃቸው። ባሻጭ! ሚዜ ንጉስ ነው። ጃንሆይ አይተውት የማያውቁትን ክብር እና እንክብካቤ ሚዜ በመሆን ታገኘዋለህ። ከጠላ ጠላ፤ ከብርዝም ብርዝ ተመርጦ ለሚዜዎች ቀርቧል። ለዚያውም በሚዜዎች መራጭነት። ሰርገኞችም ቢሆኑ ከንጉስ አነስ ያለ የባለሟል እና የመኳንንት ያኽል ክብር አላጡም። ተበላ ተጠጣ። ፉከራ እና ቀረርቶው በሚዜዎች ተጀምሮ በሰርገኞች ተቋጩ። ከሚዜዎች በኩል የሚሰማው የጡርንባ ድምፅ የሙሽሪትን ብቻ ሳይሆን የእናቷንም ልብ አሸበረው። 30 ዓመታትን ወደኋላ ተጉዛ የእሷን የጫጉላ ዘመን አስታወሰች። ግርግሩ፤ሁካታው፤ የግልገል ሚዜው ክፉ የአለንጋ በትር፤ሁሉ ነገር ትዝ አላት። እናት ስለ ልጇ አሰበች።

የሴት ወገን ሙሽራ ለማስረከብ ወከባ ላይ ነው። " እኸ እኸ ወሰባዬ!" የሚለው የወገኖቿ የመሸኛ ዘፈን ሙሽሪትን የባሰ አስጨነቃት። እኔ ጭንቅ ልበልሽ!

የሙሽሪት እናት በላይ ይቀመጡ

የሙሽራው አባት ከላይ ይቀመጡ

አሳድገዋታል እየቆነጠጡ።

እያሉ የሙሽሪት ዘምዶች የእጅ አታሞውን ይነርቱታል። ሙሽሪት ከባሏ ጎን ሆኗ ምረቃን በግጥም አዋዝተው በሚያቀርቡ ወግ አዋቂ ሽማግሌዎች የምረቃ ዓይነቶችን በየዘርፉ አጎረፉላት። አንዱ ሽማግሌ ተነስቶ ረዥም ጭራውን ግራና ቀኝ ከማታ በኋላ እንዲህ አለ፡ "ሙሽራው ተባረክ፤ ሙሽሪት ተባረኪ! ከዚህ ተነስተሽ እዚያ የደረሰሽበት እግርሽ ለምለም ይሁን። አብዝታችሁ ውለዱ ክበዱ። ከፊሉን ለፈረስ፣ ግማሹን ለመቅደስ፣ የቀረው ለባርኖስ!" ባሻጮ! ይኼ ምረቃ የዋዛ እንዳይመስልህ። ወልዳችሁ ለፈረስ ማለት ጦረኛ ሃገር ጠባቂ ልጅ ውለዱ ማለት ነው። ከፊሉ ለባርኖስ ማለት ቤተሰብ የምታስከብር፣ የቤት መዝጊያ የሚሆን አምቻ የምታመጣ ሴት ልጅ ውለዱ ማለት ሲሆን "ሌላው ለመቅደስ" ማለት ለሀይማኖት ሰባኪ፣ ለቤተክርስቲያናቸው ጠባቂ ቄስ ውለዱ ማለት ነው። ግልጥ ነው ባሻጮ!

ሙሽራው-ንሳ-ንሳ

እንዳታበላት-ዳጉሳ።

እቴቴሙሽሪት-አታልቅሽ-አይበጅም

ሴት ልጅ ከእናቷ ጋር ዕድሜዋን አትፈጅም።

እያሉ በሆታ እና በእልልታ አጅበው ሸፏት። የወንድ ቀጣር ዋስ ተብሎ የተሰየመው ግለሰብ የሙሽሪትን የሙሽራ እቃዎች ማለትም ሙዳይ፣በተለያዩ መልክና ዲዛይን የተሰሩ አገልግሎች፣ አነስተኛ መጠን ያላት የፊት መስተዋት፣ የክት ልብሶች፣ የገላ ሳሙናዎች ወዘተረፈ ሰብስቦ ከነጭ አቡኸዲ በተሰራ ስልቻ ሰብስቦ ይዟል።

አሁን ጉዞ ወደጉመር አቦ ተጀምሯል። ሲመች በበቅሎ ሳይመች በጀርባ ሙሽሪትን እያዘለ ያንን አስቸጋሪና አሰልች የበረሃ መንገድ ተያያዙት። አምኝ ዳገትን ሳይወጡ ለዓይን ያዝ አደረገ። በእጅ ባትሪ እርዳታ እና በፈጣሩ ጥበብ ለጥ ካለው ሜዳ ደረሱ። ሚዜዎች በሙሽራ አገልግል የየያዙትን "ፍትፍት እንጀራ" በየመንገዱ ቅጠል አንጥፎ ለሚጠይቅ ጉብል እያፈሱ መስጠታቸውን አላቆሙም። የወንድ ሙሽራ ቤተሰቦች እና ዘመድ አዝማሪት የሙሽሮችን መምጣት በስስት እየጠበቁ ነው። ሜዳውን ጨርሰው ጉመር አፋፍ ሲደርሱ " መጥተናል" የሚል መልዕክት በጡርንባቸው አስተጋቡ። ምድር በደስታ ብዛት

ተናጠች። ጉብኦች እስከመንገድ ዘልቀው በእልልታ እና ሆታ ተቀበሏቸው። ምድር ቃውጢ ሆነች። ፉክራው፣ ቅራርቶው፣ ዘፈኑ፣ ድለቃው እና የጥይቱ ፍምፅ ጉመርን ከከበባት ጋራ (ጎራ) ጋር ሲያስተጋባ ሌላ ድምቀት ሆነ።

ምግቡ፣ መጠጡ "ዘ ኢንተሪፍ" ነው። ጨዋታው ደርቷል። ሰዓቱ ወደ መንጋቱ ተጠግቷል። ቤቱ ውስጥ "የቤተ ዘመዱ፣ይታያል ጉዳ" የሚሉ ዘመድ አዝማዶች በጭፈራ እና ጨዋታ ለማንጋት ቃል ገብተዋል። ድንኳን ውስጥ ቅራርቶና ፉክራው ደምቋል። አንድ ታላቅ ሰርግ ላይ ብዙ መለስተኛ ሰርጎች ይኖራሉ በተባለው መሰረት የአዳም ዘሮች ሔዋኔን እየፈለጉ መጎንተላቸው አልቀረም። እኔም የአዳምነቴን ግዴታ ልወጣ ብዬ ከእነገራም ጊዮርጊስ የመጣች የሙሽራው ዘመድ በቁጥጥሬ ስር አውያለሁ። ሁ ማይነስ ሁ? ግድግዳ ላይ የተሰቀለውን የናፍታ ብርሃን መጥፋት በጉጉት ከሚጠባበቁ ጥንዶች አንዱ እኔ ነኝ።

ወጣቱ ልዩ የሆነውን የዕለቱ ትዕይንት ለመከታተል ቋምጧል። "ብር አምባሩ ሰበራ" የተሰኘውን የቀዝቃዛው ጦርነት ጦርነት ጅማሮ በጉጉት እየጠበቅን ነው። ሙሽሪትን ከብበው ሲያጫውቱ የነበሩ ልጃገረዶች ከጫጉላ እንዲወጡ ተደርገዋል። ሙሽሪት ምድር ተከፍታ ትውጣት ዘንድ ተማፀነች። አልሆነም። ጦርነቱ በሙሽራው አነሳሽነት፣ በግልገል ሚዜው አበረታችነት እና በሙሽሪት ተሸከርማሚነት በይፋ ሊጀመር ነው። ያች እርጥብ እንጨት ተቀልሶ፣ በቀጫጭን ማገሮች አልፎ- አልፎ የተማገረች፣ ሰንበሌጥ ሳር እንደነገሩ የለበሰች አነስተኛ ጫጉላ የጦር አውድማ ልትሆን ነው። ለተጋጣሚዎች አካላዊ ደህንነት ሲባል መሬቱ ከፍየል ቆዳ በተዘጋጀ አጎዛ ተሸፍኗል። ትዕይንቱን በግልፅ የማይት አልፎም የቴክኒክ እገዛ የማድረግ ሙሉ መብት የተሰጠው ግልገል ሚዜው ብቻ ቢሆንም ጦርነቱን በቅርብ ርቀት ለመከታተል በጫጉላው ዙሪያ የተኮለኮለው ታዳሚ ብዙ ነው። የጦርነቱን ውጤት በቀጣይ ይፋ እናደርጋለን።

ክፍል ሁለት.....ይቀጥላል፡፡